

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

Здобувач ступеня доктора філософії **Ципліцький Дмитро Олегович**, 1986 року народження, громадянин України, освіта вища, у 2014 році закінчив Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди та отримав диплом освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю «Правознавство», працює керуючим Адвокатського бюро «Дмитра Ципліцького», виконав акредитовану освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти (PhD) «Доктор філософії» за спеціальністю 081 «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України від 20 травня 2026 року №110/12-01, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Сімакової-Єфремян Елли Борисівни, доктора юридичних наук, професора, завідувача лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Рецензентів – Попович Ірини Миколаївни, доктора юридичних наук, старшого дослідника, головного наукового співробітника лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Хоши Вадима Віталійовича, кандидата юридичних наук, старшого дослідника, завідувача відділу підвищення кваліфікації судових експертів Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Офіційних опонентів – Журавля Володимира Андрійовича, доктора юридичних наук, професора, президента Національної академії правових наук України, професора кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслуженого працівника освіти України;

Абламського Сергія Євгеновича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства навчально-наукового інституту №1 Харківського національного університету внутрішніх справ,

на засіданні 16 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Ципліцькому Дмитру Олеговичу на підставі публічного захисту дисертації «Організація і тактика проведення

слідчих (розшукових) та процесуальних дій за участю захисника» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано у Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, Харків.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Спіцина Ганна Олександрівна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502, від 03 травня 2024 року № 507), зокрема, вона містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне завдання, яке полягає у формуванні концептуальних теоретичних, правових і організаційно-тактичних засад проведення слідчих (розшукових) і процесуальних дій за участю захисника у кримінальному провадженні; дослідженні історичних передумов становлення та розвитку інституту захисту у кримінальному провадженні, а також еволюції наукових підходів до визначення процесуальної ролі захисника; визначенні поняття, змісту, структури та правової природи діяльності захисника у кримінальному провадженні; розкритті системи правових основ діяльності захисника, включаючи положення національного законодавства, практики Конституційного Суду України, Верховного Суду та Європейського суду з прав людини; характеризуванні міжнародних та європейських стандартів забезпечення права на захист і визначенні можливості їх імплементації у кримінальне процесуальне законодавство України; визначенні організаційно-тактичних особливостей діяльності захисника під час участі у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях; розкритті особливостей використання захисником спеціальних знань, залучення спеціалістів, експертів, консультантів та використанні результатів їхньої діяльності у доказуванні; визначенні особливостей діяльності захисника під час збирання, перевірки, оцінки та використання цифрових доказів і електронної інформації; встановленні особливості діяльності захисника на етапі затримання особи та під час застосування запобіжних заходів, зокрема тримання під вартою; розгляді специфіки діяльності захисника у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, а також у провадженнях про застосування примусових заходів медичного характеру; характеризуванні особливостей діяльності захисника у спеціальному кримінальному провадженні *in absentia*; розкритті специфіки діяльності захисника під час укладення угод про примирення та угод про визнання винуватості; наданні пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України в частині регулювання діяльності

захисника у кримінальному провадженні, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України.

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у періодичних фахових виданнях України та 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Ципліцький Д. О. Нові тенденції в діяльності захисника в умовах воєнного стану (за матеріалами правозастосовної практики). *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз*. 2023. Вип. 14. С. 56–66.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-9656/2024-14-5>.

URL: <https://journals.ondise.in.ua/index.php/herald/article/view/58/53>.

2. Tsyplitskyi D. Obtaining Evidence by The Defense Counsel: Certain Ways To Resolve Existing Problems. *Archives of Criminology and Forensic Sciences*. 2024. № 1 (9). P. 165–171.

DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.9.2024.13>.

URL: <https://archive-criminology.com.ua/journal/article/view/117/114>.

3. Ципліцький Д. О. Відібрання пояснень захисником у кримінальному провадженні як спосіб збирання доказів: перспективи вдосконалення механізму правового регулювання. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 33 (3). С. 423–430.

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.3.39>.

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/350/355>.

4. Спіцина Г. О., Ципліцький Д. О. Актуальні проблеми тактичного забезпечення участі захисника у слідчих (розшукових) діях. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). Ч. 2. С. 217–225.

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.47>.

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/600/647>.

5. Ципліцький Д. О. Щодо питання надання адвокатам відстрочки від мобілізації на період воєнного стану: виклики сьогодення. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 грудня 2023 р.). Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 143–146.

6. Ципліцький Д. О. Щодо питань визначення статусу особи, за яку внесено заставу до моменту фактичного її затримання та поміщення під варту на підставі ухвали слідчого судді. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 грудня 2023 р.). Київ, 2023. С. 501–507.

7. Ципліцький Д. О., Ірха А. С. Проблемні питання судового розгляду кримінальних справ в порядку спеціального судового провадження. *The latest development trends in philological science and education* (Latvia, February 7–8,

2024). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. С. 187–192.

У дискусії взяли участь голова, члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради Сімакова-Єфремян Е. Б., доктор юридичних наук, професор, завідувач лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауважень немає.

Рецензент Попович І. М., доктор юридичних наук, старший дослідник, головний науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. Автор ґрунтовно аналізує правові та організаційно-тактичні засади діяльності захисника під час досудового розслідування. Вочевидь доцільним виглядало б більш детальне висвітлення особливостей участі захисника у негласних слідчих (розшукових) діях, оскільки саме ця сфера характеризується підвищеним ризиком обмеження права на захист, складністю доступу до інформації та необхідністю забезпечення балансу між інтересами кримінального провадження і правами особи.

2. Позитивно оцінюючи положення щодо використання захисником спеціальних знань, варто звернути увагу на те, що в роботі недостатньо розмежовано процесуальний статус експерта, спеціаліста, консультанта та інших осіб, які можуть залучатися стороною захисту під час збирання доказів. Більш чітке розмежування їхніх функцій, повноважень і значення для доказування дозволило б підсилити наукову обґрунтованість представлених у дослідженні положень.

3. Окремі положення, присвячені участі захисника у спеціальному кримінальному провадженні *in absentia*, мають безперечне практичне значення. Водночас робота могла б виграти від більш детального аналізу можливих шляхів забезпечення комунікації між захисником і підзахисним, який перебуває за межами України або місцезнаходження якого невідоме, а також від більш ґрунтового аналізу та використання апробованого зарубіжного досвіду у цій сфері.

Рецензент Хоша В. В., кандидат юридичних наук, старший дослідник, завідувач відділу підвищення кваліфікації судових експертів Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. У дисертації значну увагу приділено історичному розвитку інституту захисника та етапам його становлення. Разом із тим, окремі із запропонованих автором періодів розвитку інституту захисту потребують

додаткового обґрунтування, зокрема щодо критеріїв їх розмежування та визначення саме таких хронологічних меж.

2. Автор обґрунтовано акцентує увагу на ролі практики Європейського суду з прав людини у формуванні сучасних стандартів правозастосовної діяльності в цілому, та діяльності захисника зокрема. Вважаємо, що у роботі доцільно було б більш детально проаналізувати конкретні рішення Європейського суду з прав людини у контексті окремих слідчих (розшукових) дій, наприклад, допиту, обшуку чи слідчого експерименту, що дозволило б посилити прикладний характер сформульованих висновків.

3. У роботі сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. При цьому окремі з них мають загальний характер і потребують більшої конкретизації у вигляді запропонованих змін до окремих норм Кримінального процесуального кодексу України або формулювання відповідних законодавчих конструкцій. Це дозволило б підвищити рівень практичної реалізації отриманих результатів.

Офіційний опонент Журавель Володимир Андрійович, доктор юридичних наук, професор, президент Національної академії правових наук України, професор кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений працівник освіти України. Зауваження:

1. Попри достатньо ґрунтовне висвітлення зарубіжного досвіду регламентації кримінальної процесуальної діяльності захисника, наведені положення переважно мають описовий характер і не знайшли належного відображення у сформульованих автором пропозиціях щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України. Зокрема, у роботі відсутній чіткий зв'язок між проаналізованими іноземними моделями участі захисника та конкретними законодавчими ініціативами, які могли б бути імплементовані у національне правове поле.

Доцільним видавалося б не лише характеризування особливостей правового регулювання діяльності захисника в окремих зарубіжних державах, але й більш предметне визначення, які саме положення іноземного законодавства можуть бути адаптовані до українських умов, з урахуванням структури національного кримінального процесу, принципу змагальності та практики застосування КПК України.

2. Приділяючи увагу питанням залучення експерта та спеціаліста стороною захисту, автор фактично не сформулював конкретних пропозицій щодо вдосконалення процесуальних можливостей використання спеціальних знань у кримінальному провадженні саме спеціаліста. Зокрема, у роботі не знайшли належного відображення питання розширення прав захисника щодо самостійного залучення спеціаліста, визначення процесуального статусу висновків спеціаліста, порядку їх оцінювання залежно від їх змісту, а також механізмів забезпечення рівності сторін у доступі до спеціальних знань.

Крім того, поза увагою автора залишилися можливі напрями

удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства в частині регламентації участі спеціаліста у слідчих (розшукових) діях, визначення меж його компетенції, а також закріплення додаткових гарантій використання спеціальних знань стороною захисту на досудовому розслідуванні.

3. Позиція автора щодо недоцільності наділення захисника повноваженнями на самостійне проведення слідчих (розшукових) дій загалом є обґрунтованою, однак вона не повною мірою узгоджується з одночасною підтримкою ідеї законодавчого закріплення права захисника на опитування осіб. За відсутності чіткого визначення правової природи такого опитування, його меж, порядку фіксації результатів і процесуального значення отриманих відомостей виникає ризик фактичного дублювання окремих елементів слідчої діяльності та розмивання функціонального розмежування між стороною захисту і стороною обвинувачення. Саме тому це положення потребувало у роботі значно детальнішого теоретичного та нормативного обґрунтування.

4. Критичної оцінки потребують запропоновані автором положення щодо закріплення самостійного процесуального статусу неповнолітнього, а також осіб щодо яких планується застосування примусових заходів виховного і медичного характеру. Незважаючи на загальну обґрунтованість таких пропозицій і їх спрямованість на посилення гарантій прав людини, вони сформульовані переважно на рівні загальних ідей та не супроводжуються належною конкретизацією механізму їх реалізації, що ускладнює оцінку їх практичної придатності та перспектив нормативного закріплення.

Офіційний опонент Абламський Сергій Євгенович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства навчально-наукового інституту №1 Харківського національного університету внутрішніх справ. Зауваження:

1. На сторінках дисертаційного дослідження доказова діяльність сторони захисту розглядається як самостійний і важливий елемент реалізації права на захист. Водночас робота не містить достатньо детального аналізу проблем визнання матеріалів, отриманих захисником, належними та допустимими доказами. Автор переконливо обґрунтовує необхідність активної ролі адвоката у збиранні відомостей, використанні спеціальних знань і цифрової інформації, при цьому майже не досліджує, які саме процесуальні ризики й перешкоди виникають (або можуть виникнути) на етапі використання таких матеріалів. Унаслідок цього найважливіша з практичного погляду частина проблеми (не лише як зібрати докази, а як забезпечити їх подальше визнання судом допустимими) залишилася висвітленою недостатньо повно. Отже, запропонована здобувачем концепція активного доказування стороною захисту виглядає дещо дискусійною.

2. Значна частина запропонованих автором алгоритмів, рекомендацій і тактичних моделей має переважно загальний характер і не завжди супроводжується достатньою кількістю практичних кейсів. У

результаті цього окремі положення дисертації, з одного боку, справляють враження методологічно правильних, а з другого – є недостатньо пов'язаними з конкретними проблемами, які фактично виникають та залишаються поширеними в діяльності захисника у кримінальному провадженні. Так, у розділі 2, присвяченому тактичним засадам участі захисника у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, автор переконливо доводить, що специфіка його діяльності залежить від характеру джерела доказової інформації: у вербальних діях переважають комунікативно-психологічні аспекти; у невербальних – контроль за законністю вилучення та фіксації слідів; у змішаних – необхідність одночасного аналізу поведінки учасників і матеріальної обстановки. Проте в роботі фактично відсутні приклади того, як саме ці положення реалізуються на практиці. Тому було б доцільно узагальнити, яких саме типових помилок припускаються під час обшуку, огляду чи допиту, яким чином захисник може їх виявити та як надалі використовувати це для обґрунтування недопустимості доказів.

Подібна проблема простежується й у частині, присвяченій затриманню особи та обранню запобіжних заходів. Зокрема, автор слушно звертає увагу на необхідність здійснення перевірки фактичного моменту затримання, законності доставлення особи, своєчасності допуску адвоката та дотримання процесуальних строків затримання. Водночас робота майже не містить конкретних кейсів, коли адвокат, виявивши розбіжності між фактичним часом затримання і даними, що містяться у протоколі, використав записи камер відеоспостереження, журнали відвідувачів або інші матеріали для доведення незаконності затримання. Через це окремі рекомендації залишаються радше теоретичними орієнтирами, ніж готовою моделлю поведінки для практикуючого адвоката.

На сторінках 177–179 дисертації автор обґрунтовано констатує, що сторона захисту часто стикається з труднощами доступу до об'єктів дослідження, які перебувають у розпорядженні сторони обвинувачення, а також із залежністю від волі слідчого чи прокурора у питаннях проведення експертизи. Водночас, на переконання офіційного опонента, окремі висновки залишаються недостатньо конкретизованими через брак їх належного обґрунтування з посиланням на емпіричні дані. І в цьому питанні робота значно виграла б, якби автор ширше використав матеріали судової практики, конкретні приклади з діяльності адвокатів, типові помилки органів досудового розслідування та приклади успішного використання стороною захисту тактичних прийомів. Це дозволило б не лише посилити аргументацію окремих положень, а й надати роботі більш вираженого прикладного характеру.

3. Досліджуючи особливості участі захисника у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, автор слушно наголошує на необхідності врахування найкращих інтересів дитини, при цьому майже не аналізуючи типові ризики порушення цих інтересів. До таких можна віднести: проведення допиту неповнолітнього без участі психолога або законного

представника; багаторазове повторення допитів, що призводить до вторинної травматизації дитини; формальне ставлення до встановлення умов життя і виховання неповнолітнього; випадки, коли захисник фактично не впливає на вирішення питання про доцільність застосування примусових заходів виховного характеру тощо. У зв'язку з цим робота значно виграла б, якби автор не лише окреслив загальні процесуальні гарантії участі захисника в таких провадженнях, а й більш предметно проаналізував наслідки порушень для процесуального становища неповнолітнього та можливі способи їх усунення у практичній площині.

4. У підрозділі 3.5, присвяченому спеціальному кримінальному провадженню, автор обґрунтовано звертає увагу на проблему належного повідомлення особи про судовий розгляд. Проте він майже не розкриває конкретних ризиків можливих зловживань під час здійснення такого інформування. Наприклад, це стосується ситуацій, коли суд визнає особу належним чином повідомленою лише на підставі наданих стороною обвинувачення документів, хоча фактично немає підтверджень того, що обвинувачений дійсно знав про провадження. Це також стосується випадків, коли факт перебування особи за кордоном автоматично трактується як ухилення від правосуддя, або ж обставин, коли захисник у провадженні *in absentia* бере участь лише формально, не маючи реального контакту з клієнтом.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради.

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Ципліцькому Дмитру Олеговичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Елла СІМАКОВА-ЄФРЕМЯН